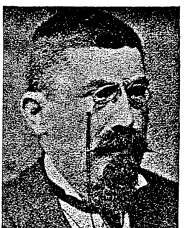

Abraham Herz

Josef Fischer

Rb. Leop. Blum

Mofic Beneš

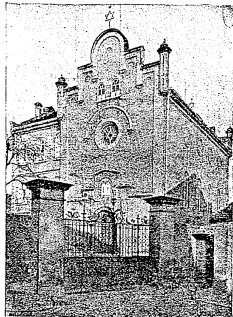
MUDr. Eduard Taussig

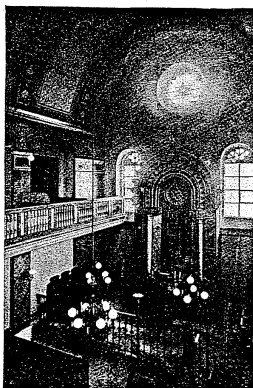
Ferd. Fischer

Richard Fanta

Synagoga (vnějšek)

Synagoga (vnitřek)

Alois Langweil

Emanuel Fanta
(Zlonice)

Rudolf Fanta
(Zlonice)

Geschichte der Juden in Schüttenhofen.

Bearbeitet von
Kajetan Turek, Archivár, Schüttenhofen.

V r. 1764 v sezení městské rady, dne 11. prosince, jednáno bylo o dekretu o restringování židů v král. městech, a tu rychtář oznamoval, že v r. 1618 nebylo tu židů, musili se prý přiloudati sem v některém pozdějším roku. A bylo by nejlepší, aby toliko 4 nejstarší páry židů v městě zůstaly. Usneseno tedy, sestaviti přesný seznam židů, žijících v S. Tehdy židé podali dne 10. července 1765 obci memoriál, v němž žádají o zachování v městě a o ochranu, ač doznávají, že písemně nemohou dokázati, že by zde jaká rodina židovská r. 1618 byla a oni z ní pocházeli. Ustanoveno tudíž, aby rychtář, radní a syndikus prohlédli městský archiv. Podle jejich zpráv oznámen podkomorskému úřadu výtah ze starých spisů, kdy židovstvu vykázána byla bašta pro pochovávaní. Načež 29. srpna podkomorská misiva nařizuje, že v městě mají býti trpěni ti židé, kteří tu byli r. 1725.

V městském privilegii, stvrzeném Josefem II. 23. září 1764, praví se, „daß die städtische Gemeinde von der Last der Judenschaft entledigt werden möchte“, ale na konci se připojuje: „daß dieser Stadt wegen der Judenschaft nichts mehr eingeräumt sein sollte, als daß dieselbe nicht schuldig sein werde, größere Anzahl Juden zu dulden als der Juden daselbst in anno decretario gewesen“.

Židé z vděčnosti obětovali tehdy 30 zl. na vydání za privilegia, stálat městu 150 zl.

Zdálo by se z těchto úředních záznamů, že byli tu usazeni židé teprve v 18. st. Než není tomu tak. První zmínka o židu sušickém je v Smolné knize z r. 1562, kdy Bartoš, žid, též žid Bartoloměj, byl rukojmím Markovi, lazebníku a Matějovi, truhláři v Horách Matky Boží.

Druhá zmínka o židech sušických jest v knize cechu sladovnického z r. 1564. Tehdy v neděli po svatých Třeš králích byla valná hromada cechu sladovnického, kdež sepsán seznam osob pořádku sladovnického, kdo a jak po kom vařiti má. V seznamu tom se praví, že vždy třetí týden v řadě pátý bude vařiti žid Bartoš.

Tento žid Bartoš byl as majitelem domu, neboť jinak nebyl by přijat do cechu sladovnického, kdyby neměl v S. dům. Tehdy bylo v cechu 48 sladovníků a spolu majitelů domu. Byl to tedy majetný žid, požívající účty v městě. V domě svém měl Bartoš sladovnu, v níž v r. 1568 sladoval a vařil vždy třetí týden jako čtvrtý. Ještě v r. 1595 a 1596 jest zápis, že v sladovně té bude vařiti Jan Smolík. V pozdějších letech již není zmínky o sladovně ani o Bartošovi. Patrně sladovna zanikla a Bartoš se odstěhoval nebo zemřel. Možná, že dům Bartošův vyhořel r. 1596, kdy 8. června po památce mistra Jana Husa všechno město opět vyhořelo. (Památná kniha fary velhartické, založená od faráře Vojtěcha Poříčského Prokopidesa

Dějiny Židů v král. městě Sušici.

Zpracoval
Kajetan Turek, archivář v Sušici.

z r. 1588.) Před tím vyhořela S. r. 1592 dne 9. července, kdy zapálilo se u radního písaře, který uhořel i s dcerou.

Bartoš tedy se as odstěhoval nebo tu zemřel, ale pochován tu nebyl, neboť židé v S. neměli v té době hřbitova.

O hřbitově činí se zmínka teprve r. 1626, kdy obytní židé 26. července žádají o místo pro hřbitov, jak o tom zápis v registrech: „Jakož jsou židé Josef Březnický, Jakub Rečický, Salomoun, žid perský, Levi Březnický a Bernard Březnický, obytní při S. šetně při J. M. C. rychtář a pánův v radě města S. vyhledávali, aby jim bašta při domu Jana Audláška z jedné a Tomáše Rechle z druhé strany, na příkopech ležící, k pochovávaní těch jejich mrtvých postoupena a vykázána byla. J. M. C. pan rychtář, pp. radní žádost jejich povolili, avšak na ten způsob, aby výše psaní židé byli povinni z každého mrtvého těla obci dle nařízení a ustanovení v jiných městech odvozovati. Co pak se přespolicích týká, tu tuplované odváděti budou.“

Při tomto zápise nebude nemístné, když zmíním se ihned o další historii hřbitova židovského.

Hřbitov původní brzy již židům nestačoval a proto žádali r. 1661 o jeho rozšíření. V radě dne 18. srpna 1661 bylo usneseno: „Jakož od předešlého magistrátu v tomto městě S., když neb. pan Matouš Voprecha J. M. C. rychtářem byl, židům zde zůstávajícím povoleno bylo, aby se v baště na příkopech mezi chalupami Adama Šperla a Matěje Klatovského, truhláře ležící pochovávat mohli, jsouce pak okolo té bašty hradba shnilá, na vyhledávání a šetrnou žádost starších židův s povolením vyšší vrchnosti sem přijatých však na ten způsob a výjimku od J. M. C. pana rychtáře a pánův též pánův starších obecních k tomu se povoluje. Poněvadž ta bašta ve zdi městské jest a vyšší vrchnost budoucně by tomu povoliti nechťela, tehdá, aby toto povolení ničeno nebylo. Zatím ale k jejich žádosti ten kus místa v té baště, aby sobě hradbou aneb zdí opatřiti dali a tu pochovávat mohli. Naproti čemuž dotčení židé jsou a budou povinni od každé osoby koho tu pochovávatí dají, z těch, kteří zde zůstávají po dukátu od dítěte až do devíti let stáří po tolaru, od desíti pak let starších po 3 kopách odvozovati a v tom každém času aby nic zatajeno nebylo, úpímně zachovati se mají, však přespolicích židůch pod pokoutou přijímati a tu pochovávatí nemají.“

Než již dne 31. srpna 1739 v plnosti rady židovstvo v poníženosti přednáší, kterak tak pohřebné místo jich s umrlými tělami již skutečně až na 2 neb 3 osoby vyplněné jest, žádají, aby na ono od Vilma Fr. Fetrle za chalupou odprodané místo povoleno bylo klášti. Usneseno, kdyby nynější místo pohřební vyhláštěn bylo, do téhož od neb. Vilma Fetrle podstoupeno a odprodaného místa tak dlouho klášti svobodno býti má, do-

každě by za tou příčinou od jedné neb druhé vyšší instanti potřebné další resoluci nenásledovalo neb do následování mohoucí resoluci od strany magistrátu v kladení mrtvých těl do téhož místa židovstvo turbivati se nemíní.

Dne 30. září 1746 Dorota Leopoldová žádá, aby na krehovském žid. sádku židé dáleji přes vyměřené místo nepochovávali. V r. 1757 při komisi dne 17. září konané, za příčinou užívání zahrádek mezi šancemi a za šancemi, jakým právem držitel drží neb za ně platiti chce, hájí se Pelechová, že zahrádku za domkem měla propuštěnou od magistrátu na místě kousku, co od svého domku propustila na žid. krehov.

9. dubna 1772 židovstvo žádá radu, aby mohli koupiti jednu sednici od Pelechovské chalupy pro rozšíření krehova. Usneseno: jestli děkan proti tomu nic nemá a židé dají tolik do sportule, co dávají za sednici, přeje se jim to místo.

Příštího r. na to 27. října prosí židé o dovolení přikoupiti ke krehovu jedné sednice z chalupy Pavlíkovské. Usneseno vyhověti žádosti, když dají jednomu každému individuu z prostředku rady tvrdý tolar. Jak vidno, dovedli páni radní dokonale využití židovstva, ale uměli to i u ostatních občanů.

Prácheňský krájský úřad v Pisku připsal dne 2. listopadu 1791, č. 4728 oznamuje městské radě v S., že zemské gubernium výnosem ze dne 25. října svolilo, aby na základě setření krájským úřadem provedeného židovský hřbitov v S. byl dále používán, ježto bylo zjištěno, že v okolí města ve vzdálenosti čtvrt hodiny není žádného vhodného místa pro hřbitov.

Konečně 24. října 1810 podávají židé žádost o povolení přikoupiti 2 sáhy pozemků k rozšíření hřbitova. Žádost jejich postoupena byla krájskému úřadu.

Nyní opět pohledme, jak a kdy ostatní rodiny židovské se do S. nastěhovaly.

R. 1626 vedle rodiny Brětetické a Brěznické jest tu rodina Jakuba Hanna, která připomíná se již r. 1625. Představitel její píše se v l. 1630—40 Hann, v 17. st. Haan, a v 18. st. Hahn. Rodina tato byla as bohatá, což vysvitá z tohoto: V r. 1641 uložili Švédové pod vedením Dampierovým městu S. 6000 zl. výpalného, na které zůstalo město dlužno 2000 zl. Proto švédský generál vzal v poutech se sebou jako rukojmí primátora Rešátko (Mistr Tomáš Felix Rosacin), radního Matěje Voprechu a žida Benjamina Hanna. Než vojsko císařské u Klatov Švédy rozehnalo a rukojmí domů utekli. Tedy s Hannem byli jako rukojmí primátor a majitel rozsáhlých statků Mistr Tomáš Rosacin a císařský rychtář Voprecha, mužové to bohatí a vážení představitelé obce. Z toho soudíme, že Benjamin Hann byl jistě starším židů (starostou židovské obce) a bohatým, neboť chudého a bezvýznamného žida dle tehdejšího názoru by s sebou Švédové jako rukojmí zajiště nevnali. Rodina tato byla jako „obytní židé“ neboli „ochranní židé“ (Schutzjuden). V r. 1734 připomíná se Seelig Hahn, hudebník a obchodník střížným zbožím, jeho bratr Löbl Hahn, pisár, jemuž Seelig dluhuje r. 1734 30 stf. R. 1760 přijímá se syn Seeliga Volf pod ochranu obce, za což složil 15 zl. a 5 zl. měl složit, až se ožení; jemu r. 1764 dáno svolení, aby byl zachován v domě svého otce tak dlouho, dokud neopatrí si byt, ale předem komise zjistila, zda cti svého otce. R. 1763 připomíná se Izak Haan, který 24. listopadu domáhá se dluhu 10 zl. na Jiřím Hořejším. V r. 1786 jest v S. obchodník Eisik Hann a krejčí Jakub Hann.

K rodině Hannových druží se záhy Samuel Štátný, říd. pražský, pak žid Löbl, Benjamin Berla, Samuel Fürth (Firth) a Benjamin Sahlé. Dle konsignace v král. městě S. v době visitací r. 1734 nacházejících se žid. rodin přišla do S. jedna rodina židovská v r.

1625, 1630, 1632, 1635, tři r. 1690, dvě rodiny v r. 1696, jedna rodina v r. 1700, 1710, tři rodiny v r. 1715 a jedna v r. 1720. Dle této konsignace, jejíž originál uložen byl u král. stavovského rektifikatoria v Praze, opis pak uložen v městském archivu s., byly v r. 1734 v S. tyto žid. rodiny:

1. Lazar Wotitz z rodu Levi, 65 letý, žena Bela, 58 letá, syn Mojžiš, 27 letý, dcera Rosel, 23 letá, dcera Gitel, 18 letá.

Má obchod vlnou, kostmi a surovými kůžemi, bydlí tu 43 let, platí obci úrok 18 zl., ochranné 12 zl. 40 kr., daní 17 zl., vydělá si ročně 150 zl.

2. Benjamin, syn Lazara Wotitze, 35 let, žena Elkerle, 20 let, syn Fromet, 10 let, syn Selke, 2 léta, dcera Rille, 5 let, má služebníka Jentla, rozeného ze Samelkopf, 15 letého, má kožní obchod, bydlí u otce, platí ochranné 8 zl. 40 kr., daní 8 zl. a vydělává ročně 100 zl.

3. Lazar Fürth z rodu Juda, 57 let, žena Keyle, 53 let, synové Frojem, 23 let, Mojžiš, 22 let, Samuel, 21 let, Selke, 12 let, Iserle, 10 let, Jakob, 9 let, Josef, 6 let, dcera Schendl, 16 let, služební Gütti z Votic, 42 let, a Libele ze Samelkopf, 18 let. Učitel Jakub z Třebíče na Moravě, 24 let.

Ročně platí úrok 43 zl., ochranné 14 zl. 30 kr., daní 95 zl., bydlí tu od dětství, měl též svého otce a děda v S., má obchod s vlnou a peřím a kramářství, vydělá ročně 500 zl.

4. Ioachim Markus z rodu Aron, 33 letý, žena Fromet, 23 letá, syn Isák, 3 letý, Salomen, 1 rok, dcera Fegele, 5 letá, služebník Hindl z plzeňského kraje, 16 let.

Má u sebe bratra Marka, 27 letého, příbuznou Elke z Podmok, 40 letou, která má 10 letého syna, jménem Volfa. Živí se kramářstvím a tabáčním obchodem, platí úrok 10 zl., ochranné 8 zl. 40 kr., daně 22 zl., jest v S. rozený, jako jeho otec a děd, vydělává ročně 150 zl. Rovněž jeho bratr Marcus je podomním obchodníkem po vesnicích, platí daně 10 zl., vydělá ročně 50 zl.

5. Samuel Marcus z rodu Levi, 63 let, žena Esterle, 58 let, jsou oba jako jejich předkové v S. rození, jest chudý žid, proto neplatí daně, jest vydržován příbuzenstvem, platí ochranné 4 zl. 40 kr., a úroku obci 4 zl. 30 kr.

6. Lazar Sable z rodu Benjamin, 57 letý, jeho žena, 45 letá, syni Marek, 13 letý, Israel, 10 letý, Isak, 8 letý, nevlastní syn, 14 letý, učitel Salomon z Walschenberg, 25 letý. Jest rozený v S. jako jeho předkové, bydlí v obecním domě, platí úroku 10 zl., ochranné 4 zl., daní 2 zl., má obchod různým zbožím jako len, přize, juchta atd., vydělá si ročně 120 zl.

7. Samuel Kubi z rodu Israel, 54 letý, žena, 43 letá, synové: Kaufmann, 23 letý, Löbl, 19 letý, Eliáš, 16 letý, Abraham, 8 letý, Volf, 7 letý, Mojžiš, 5 letý, dcery: Liebele, 18 letá, Hindele, 13 letá, Pesele, 5 letá, Rachel, 2 letá, platí úrok 13 zl., ochranné 6 zl. 40 kr., daní 5 zl., bydlí v S. 18 let, žije se kramářstvím, jezdí na výroční trhy, vydělá si ročně 150 zl.

8. Abraham Winternitz z rodu Levi, 63 letý, žena jeho, 53 letá; jest chudý žid, podporován příbuzenstvem, bydlí v S. 44 let, platí obci úrokem z bytu 9 zl., ochranné 5 zl., pro chudobu ale neplatí daně.

9. Berl Salomon z rodu Israel, 51 letý, žena jeho, 42 letá, syn Salomon, 14 letý, Eliáš, 10 letý; jest rozený v S. jako jeho předkové, platí obci úrok za byt 7 zl., ochranné 6 zl. 40 kr., daní 4 zl., prodává med a syrob, jest při tom hudebníkem, vydělává si ročně 75 zl.

10. Selig Hann z rodu Israel, 33 letý, žena Bella, 26 letá, dcery Esterle, 7 letá, Judita, 5 letá, Berl,

3 letá, Rozina, 1 rok. Platí ročně úrok 19 zl., ochranné 5 zl. 15 kr., daní 15 zl., jest jako jeho předkové v S. rozený, jest hudebníkem, má prodej střížného zboží, vydělá ročně 75 zl. Bydlí u něho bratr Löbl Hann, 29 letý, pisár, který vydělává ročně 70 zl., platí ochranné 3 zl. 30 kr., daní 15 zl. Má u sebe chůvu z Bernatic, 9 letou, učedníka Davida Markusa z Kštýnu, 15 letého, 80 letou vdovu Mojžišovou, která jest v S. rozená a žebra.

11. Seelig Berl z rodu Israel, 48 letý, žena Esterle, 42 letá, syn Salomoun, 17 letý, dcera Hana, 12 letá, Hindel, 8 letý. Jest hudebníkem, mimo to provozuje obchod peřím a vlnou, jakož i ovčí kůži, ale jen v malém, platí úrok 9 zl., ochranné 10 zl. 40 kr., daní 25 zl., bydlí stále v S. jako jeho předkové, vydělá si ročně 90 zl.

12. Jakub Salomon z rodu Israel, 45 letý, žena Rozina, 40 letá, syn Salomoun, 18 letý, Mojžiš, 8 letý, Isák, 5 letý, dcera Gittel, 20 letá, Hana, 16 letá, Rosal, 14 letá. Je hudebníkem, při tom provozuje obchod syrovou kůží, platí úrok 9 zl., ochranné 8 zl., daní 12 zl., jest v S. rozený, vydělá ročně 90 zl.

13. Isák Firt z rodu Israel, 29 letý, žena Dvora, 24 letá, syn Seelig, 4 letý, dcera Ressel, 2 letá, služebník Hindel z Dlouhé Vsi, 18 letý. Obchoduje peřím a vlnou, platí úrok 35 zl., ochranné 8 zl. 40 kr., daní 25 zl., jest v S. rozený, vydělá ročně 160 zl.

14. Isák Sabel z rodu Benjamin, 30 letý, žena Taubele, 22 letá, syn Salomoun, 1 letý, služebník Fromat z Mlazova, 18 letý. Pálí rosolku (proti čemuž občanstvo protestuje), prodává různé maličkosti, jest rozený v S. jako jeho rodiče, vydělává ročně 75 zl., platí úrok 8 zl., daní 6 zl., dosud však neplatí ochranné.

15. Feissel Samson z rodu Juda, 45 letý, žena Vögele, 40 letá, bydlí v Dlouhé Vsi (u Sušice), je ředitel a kantor židovské školy a zabíječ drůbeže, nemá stáloho bydlíště, nýbrž měnivě, jest rozený v Dlouhé Vsi, vydělá ročně 60 zl.

Tito židé mají v obecním domě vystavěnou kameninou modlitebnu, platí úrok ročně 18 zl.

Celkem všech velkých i malých židů jest 93, kteří vydělají ročně 1815 zl.

Seznam židů byl vyhotoven ještě 15. května 1783 a 9. září 1786, kteří podepsán byl purkmistrem Václ. Huttery, primátorem Fr. Kar. Seidlem, radními Samuelem Paulini, Janem Seidlem, Josefem Schifnerem, Janem Würlem, Janem Itzem a syndikem Machem.

V r. 1748 při soupisu lidu dne 20. prosince shledáno v S. 2523 obyvatel (ve vnitřním městě 1736), z toho 76 židů, z nichž bylo 22 ve věku pod 10 let a 54 nad 10 let. V r. 1791 oznáměno krájskému úřadu, že v S. žije 14 rodin žid., 2 synové při otci, 1 rabin a 1 učitel. V r. 1799 dle zprávy děkana sušického narodilo se v S. 5 židů a nezemřel žádný.

Dle dotazníku, vyplňovaného dne 17. září 1825 pro gymnasiijního profesora Josefa Eichlera z Menšího města Pražského pro chystanou fotografii Čech, bylo v S. ve vnitřním městě 140 křesťanských domů a v nich 1100 křesťanů, 12 žid. domů a v nich 124 židů; na dolním předměstí bylo 160 křesťanských domů a 1023 křesťanů, na hořejším předměstí v 75 domech 595 křesťanů, tedy celkem 375 křesťanských domů a 2842 křesťanů. Byla tu sběrna dopisů, 5 mlýnů, škola a valchy na sukna. V Žaluzi bylo 10 domů a 54 obyvatel, v Brabčově 5 domů a 34 obyvatel.

Dle seznamu z též let bylo v S. 26 rodin žid., v 10 domech, čítající 124 osob. Mezi židy bylo pouze 17 familiantů, ostatní většinou měli pouze povolení k ženění nebo k provozování řemesla, většinou otcové familiantů.

(V r. 1857 bylo v S. 206 židů a v r. 1860 300.)

V r. 1827 přísně nařizováno, aby seznamy židů byly přesně vypracovány, jmenovitě posloupnost narozených synů, jich úmrtí s přiloženým ořezacím a úmrtním listem. Totéž opakováno roku 1829. Konečně r. 1840 gubernium nařídilo nejpodrobnější konsignaci všech židů, kteří v letech 1827—1837 v S. bydlili. Zároveň předložiti se musely listy narození, úmrtní a sňubní.

Jak ze seznamů vidno, byli v Sušici židé obytní neboli Schutzjuden und Familianten, pak židé sem vloudilí, „eingeschlichene Juden“, a konečně ti, kteří provozovali tu podomní obchod, ale obytnými byli v jiných městech nebo vesnicích.

Proti těmto stěžovali si zvláště 16. května 1691 zdejší židé, že totiž přespolní židé k městu chodí a jím překážku ve všelkem šmejdů činí; proto nařizeno městskému rychtáři a předměstským rychtářům, aby nepřistojnost tu přetrhnouti hleděli a při městě přespolním židům handlovati nepřipouštěli.

V r. 1757 pak nařizeno samotným židům zdejšími, aby neznámé židy u sebe nezdřizovali, leda by náležitými pasy opatření byli; pokudby by ale natrefen byl nějaký nemocný žid cizí, aby byl vykázan z města, třeba by i mohl se vykázati pasem.

Židé za ochranu musili platiti obci sušické t. zv. Schutzgeld — ochranné, a mimo to ze žid. domů činzi. Ochranné platili r. 1744 140 zl., r. 1764 134 zl., činzi r. 1744 40 zl., r. 1764 54 zl. Mimo to musili platiti daně. V r. 1730 žid. kontribučním výběrčím pro kraj prácheňský ustanoven krájským úřadem Abraham David ve Vodňanech, před tím byl jeho otec David Izák. Tehdy platili židé celého kraje za 1 kvartál daní 350 zl. 24 kr. (Liber patentí 1728—1733.)

V r. 1732 měli zaplatiti za 1 kvartál do filiální pokladny v Pisku z celého kraje in militari ordinario: za listopad 1732 a prosinec po 126 zl. 49 kr., za leden 1733 126 zl. 49 kr. Za druhý kvartál, in militario ordinario, 109 zl. 56 kr., pro domestiko 251 zl. 51 kr. a zvláštní obnos 300 zl.

V r. 1745 židovstvo v S. dluhuje in militari ordinario za r. 1744 38 zl. 55 kr. V r. 1748 dluhuje za 1. a 2. kvartál za zeměloho Lazara Fürtha 95 zl. 47 kr.

R. 1742 musili platiti 6 zl. kontribuce, jež dána na přilepšenou městským synkům, vyslaným za myslivce na pomoc do Bavor.

Židé musili nositi zvláštní šat, aby byli rozeznáni od křesťanů, v šatech křesť. nesměli choditi.

Tak 30. ledna 1692 magistrát S. nařizuje, že židé nesmí choditi v křesť. šatech, obzvláště v holstuchách, nýbrž musí nositi místo holstuchů grezle, ale od křesťanů rozeznání býti mohli. V r. 1760 dne 26. června nařizuje magistrát rychtáři městskému, aby ihned vsadil do vězení svobodného žida, který nemá pořádně přišitý žlutý výložek. A tu skutečně rychtář přišilhl Volfa Kubie. Trest byl mu pro tentokrátě odpuštěn, ale odpoledne byli všichni židé pozváni k úřadu, kde se jim ukázalo, jak mají mít přišitý výložek, a ihned bylo jim pohroženo, kdo bude přišit bez výložek, zaplatí pokutu 6 zl. ad carbonam magistratuaelem.

Židé bydlili v domech v židovské ulici (později ulice Vodčikova zvaná, nyní Vodní), v domech křesť., zvláště na náměstí, nesměli bydliti.

V r. 1664 na Zelený čtvrtěk vypukl v S. veliký požár, který zničil mnoho domů ve dvou ulicích, městskou bránu, stodoly, žitnice, chmelnice a obilí. Za oběť padly i domy židovské, a proto židé nastěhovali se do domů křesť. Ale již 6. května 1664 stěžuje si děkan S. s kaplanem magistrátu, aby nedáno bylo povolení židům stěhovati se do domů v rynku, kde se chodívá s velebnou svátostí. Židé byli na radnici povo-

lání, kde slíbili, že se nastěhují opět do starých příbytků, jakmile jen drobet přikryjí, kde by zůstávali mohli.

Z domů těchto nasměli v neděli a o svátcích vycházeti do města a tu prodávati. Tak r. 1746 nařizuje se židům, aby o neděli a svátku v domech městských neprodávali, smějí pouze ve své ulici prodávati.

V r. 1754 dne 4. února zavlán na radnici „schulmeister“ židovský a tomu nařizuje, aby oznámil ž. o., že žádný nesmí se opovážiti v neděli a ve svátek po městě se toulat, dokudž by služby boží v klášteře okolo 5—5½ hod. večer skončeny nebyly. Kdo z židů vyjde ze žid. ulice a v městě spatřen bude, bude vzat rychtářem a vsazen do vězení.

R. 1765 dne 16. prosince prosí Jakub Fürth o byt v pivovare, dokud nedostane jiný byt v žid. obci, zavazuje se svým nákladem okence na okna opatřiti, aby v den nedělní a sváteční zavíral okence a tak neviděl do města, dále pak se zavazuje v dny nedělní a sváteční veřejně nehandlovati. Tehdy usnesla se rada, „poněvadž v pivovare příležitost tak prázdna jest a důchodu vždy na tom záleží raději něco vzíti než příležitost prázdnu nechat“, aby dán byl mu tam byt za roční nájemné 10 zl. za podmínky, že svým nákladem opatří si čtyřkrídlové okence na okna, dolní okence v dny sváteční a nedělní bude zavírat, horější okence smí ponechatí otevřené, aby měl přec trochu světla ve světnici.

Ale již dne 21. července 1766 obec žádá, aby se nepouštělo Jakubu Fürthovi bydleti v pivovare, stejně tak protestuje dne 24. července místní děkan.

Stejně tak bylo již v r. 1709, kdy všichni židé předvoláni na radnici, kde jim oznámeno, aby ve dvou nedělích ti židé, kteří v domě s křesťany bydlí, z domu toho se vystěhovali, židé pak, kteří nejsou přijati pod ochranu, aby se z města vystěhovali.

Z domů těch platili židé 2 zl. za vymetání komínů. R. 1739 stěžuje si komíník Tomáš Brünn, že žid. starobylý plat 2 zl. od vymetání komínů v židovských domech platiti se zpěčuje. A tu uznala rada, že beze vši pochyby bývalo placeno dříve židy za vymetání komínů, proto zůstává při tom platu, poněvadž komíník není povinen bezplatně vymetati židovské domky.

Podle požárního řádu města S. z r. 1756 povinni byli židé pro případ požáru opatřiti 12 ručních košů, 4 háky a 4 žebříky. Čistota v městě tehdy veliká nebyla, což vysvětluje již z toho, že v obecních vydáních bylo metení rynku ke svátkům zařazeno v mimořádná vydání, jinde se nemetlo, o to se musil postaratí dešť, vítr, nebo výjimečně hospodář před svým domem za metl. Tim měkce byla čistota v židovské ulici, kde vyvalé veskeré neřád před domy, jak zřejmo ze zápisů v manuálu radním, neboť 17. ledna 1752 zakázáno židům vylévati neřád před domy, neřád má se odnášeti do příkopu městského. Kdo by jednal proti zákazu a byl přistižen, měl platiti pokutu 35 kr. rychtář městskému a 35 kr. do obecní pokladny.

Židé zdejší byli hlavně obchodníci. Zboží své kupovali též z Bavor, jak nasvědčuje tomu záloha, kterou pasovský radní, obchodník Karel Volf, dne 16. června 1638 podal proti Samueli Fürthovi, poněvadž týž byl mu dlužen za odebrané zboží ještě 188 zl. 13 kr. Samuel Štátný a Löbl byli rukojmí Fürthovi. Ale Fürth zboží zaplatil, poněvadž již 23. září 1638 dostává kvitanci na onen peniz. R. 1636 stěžují si krejčí na židy a žádají, aby židům bylo zapovězeno o výročním trhu prodávati hotových šatů.

R. 1739 dne 30. ledna dán židům 6 nedělní termín k dokázání, že mohou svobodně a veřejně obchodovati železem. Když pak ve lhůtě té právo své neprokázali,

tu 18. března magistrát zakazuje jim pro budoucnost obchod železem a židu Löblovi dává sepsati veskeré zboží železné.

R. 1740 dotazuje se v radě 1. prosince pan purkmistr, co se má dělati s příkrývkami v Pasově pro vojko koupenními. Usneseno prodati je v slušném valoru zdejšímu židovstvu, které je má zpeněžiti.

Proti zdejším židům, kteří docházeli obchodovati do Kašperských Hor, opřela se tamní obec tímto připisem:

Č. j. 225 Pol. 1825.

Slavný magistráte!

Podáním ze dne 26. ledna 1821, č. j. 14 pol., byla podána žádost oznámiti tamnímu židovstvu, že dle nejvyšších zemských zákonů a privilegií zdejšího kr. horního města židům každý přístup a tím více hausirování zakázáno jest, neohlížejíc se na to dovoluje se tamní židovstvo dle libovůle v zdejším kr. horním městě objevovati. Aby se tomuto zlovyklu odvolyk, opětuje se snaživě žádost, tamnímu židovstvu nakázati, nevkročovati do zdejšího kr. hor. města, tím méně hausirovati, vyjma těch, kteří mohou se prokázati s vysvědčením horního úřadu, že převzáli dodávku na c. k. horní stavby (doly), jinak jednající proti tomu budou s největší přísností vykázáni.

Kr. svobodné horní město Kašperské Hory, dne 21. června 1825.

Rudolf, purkmistr.

O obchodech jejich věme dověme se, až vypisovati budeme soukromý život jednotlivých rodin židovských. Židé byli též muzikanti. 25. dubna 1763 Isak Schwarzkopf prosí magistrát, aby ho zdejší židé vzali za spolumuzikanta. Tehdy bylo usneseno dotázati se židů, proč nechtějí ho mezi sebe vzíti, a vydati mu dekret, že ho přede všemi jinými mají bráti a teprve přespólni.

V r. 1765 Ant. Leopold při svatbě pozval si do svého domu muzikanty proti výslovnému zákazu patentu. Tehdy pak byli židé vyslyšáni, proč proti zákazu hráli v domě tom, vymluvili se, že hráli jen jeden minut na slova mládence a Leopolda, ale na poručení rychtáře ihned přestali.

Pozemků židé neměli, ale přec drželi hovězí dobytek, hlavně krávy. Na to si stěžoval purkmistr v radě dne 11. srpna 1787, že tím v polích dělají škodu. Usneseno věce vyšetřiti a židům uložití pokutu do obecní pokladny.

V r. 1763 proveden u židů soupis kakaa, kávy a čokolády, mnoho-li zboží toho mají na skladě, ale seznáno, že zboží to vůbec neprodávají ani na skladě nemají.

Jak oslavovali židé svátky, vysvětluje z toho, že v r. 1745 zavřena byla ve vězení v S. Chaye Bondyová, žena pražského žida Heutz Bondyho pro dluh 731 zl., který dluhovala na směnku Mendlovi Jonáš Bunte-
lovi. Sušičti židé 16. dubna žádali, aby propuštěna byla na dva dny o svátcích, a Lazar Fürth zaručil se za ni a za dluh její po dobu tu celým svým jménem.

Židé dovedli se i rádně pohasťeriti. Tak v r. 1765 Kaufmann a Marcus nechtěli dáti kopat hrob pro tělo Jonkefovo, dokud Salomon Berl nezávázne se, že za Jonkefa nezaplátí za r. 1766 všechny královské a jiné daně, poněvadž vedl s ním společně obchod a živnost. Ani starší žid nemohl je porovnatí a proto žádal radu o porovnání. Tehdy bylo usneseno, když Berl se zavázal podrobiti se nálezu Landesdeputierten, že rychtář vezme Kaufmanna a Marka do arestu, budou-li proti tomu něčeho namítati, aby židé mohli vykopati hrob a tělo bez překážky do země vložiti, aby klidně mohli

se odbývati „kouré“ a modliti se „kadíš“ nad otevřeným hrobem.

Jak vidno z toho, neposlechli židé svého staršího, než někdy ho i urazili. Tak 24. července 1766 stěžuje si starší žid, že urazil ho mladý Kaufmann. Usneseno potrestati ho po vyšetření vězením nebo řádnou pokutou.

Zajímavý jest spor hradecké židovky, ženy Natana Davida, který měla r. 1755 s Ant. Huttary. Ten přišel k ní upomínati o plat za vyhotovení memoriálu, ač prý mu ho zaplatila masem. Než on nechtěl o tom nic věděti a bral si do zástavy dvě cinové konvice, ona mu v tom bránila, při čemž Huttary udeřil ji holí do obličeje a vyrazil jí 3 zuby. Huttary se ale obhájoval, že přišel do domu Davidova, ptal se po muži, na což mu židovka odpověděla, aby si ho hledal „v černej“. Proto ukázal na konvice a prohlásil, že si je podrží, pakli mu její muž nezaplátí. Ale bylo lze. Židovka vkročila mu do vlasů, a vynadala mu křesťanských psů, zlodějí a taskářů. Tu se Huttary rozlobil a chtěl ji udeřit do ramene, ale ona nastavila mu schválně hlavu, pak vzala závoru a běžela za ním, aby ho udeřila. Že ho nezabila, děkovati může jen tomu, že svou holi závoru vyparioval. Dle svědectví felčarova, rána židovky nebyla nebezpečná. Byl dotazován její muž, co by chtěl za onu ránu, k čemuž on odvětil: Já mohu žádati, co chci a páni mohou souditi, jak chtějí, já mohu na jejich rozsudku přestati a mohu se dáleji ucházeti, kam chci a proto žádám 100 zl. To ovšem byla drzá odpověď na tehdejší dobu a proto byla věc ta oznámena radě k dalšímu řízení. Než výsledek není již znám.

Daleko hůře však vedlo se židům Kaufmann Kubie a Marku Sablé, kteří v r. 1753 byli obviněni, že u vesnice Mokrosuk házeli kamením na kříž. Věc tu vyšetřovali komisaři radní Würle a Hynek Angelis na místě samém. Zjistili, že byl to kříž a na něm tabulka s obrazem Nejsvětější Trojice, ale neshledali na kříži žádných známek po úderech kamením. Svědčil totiž šafář s robotníky, kteří pracovali na poli 700 kroků od kříže, a pasačka, která pásla na poli 300 kroků od kříže, že židé házeli po kříži kamením, ukazovali pak dálky od kamení ve vzdálenosti 45 kroků od kříže. Židé byli dáni do arestu a o věci referováno k apelačnímu tribunálu, který rozhodl, aby židé mimo výstředního trestu byli stíženi vězením 14 denním a mimo to potrestáni 20 ranami karabáčem.

Když zdejší židovská obec se zmohla, žádala r. 1788 magistrát sušický o přikázání místa, kde by vystavěti mohli židovský špitál nebo chalupu. Vykázano bylo jim místo zv. Tummelplatz proti Chlistovské zahradě.

Novou synagogu vystavěli si židé zdejší r. 1859. O slavnosti svěcení její přinesl písecký časopis „Poutník od Otavy“ v č. 5, roč. II. ze dne 31. srpna 1859 tuto zprávu:

V r. 1659 bylo v kr. městě S. jen čtvero rodin israelců, které sobě ze dřeva vystavěly malou synagogu, padesáté let později, tedy r. 1709 dvě léta po velkém požáru sušickém, vystavěli sobě israelité na téže místě větší, podle její počtu přiměřenou synagogu, u které též do naší doby těch úplných 150 let pobožnosti své vykonávali. Postupem času ale počet israelitů v S. a jmenovitě v posledním desetiletí tak silně se rozmnožil, že synagoga tato pro ně více nepostačovala a oni dle přání svého pobožnost vykonávati nemohli. I uzavřela obec israel. zakoupiti tři domy ve Vodíčkové (dříve židovské) ulici a na těch místech nový chrám vystavěti. Základní kámen k chrámu tomu položil se dne 14. července 1857 u přítomnosti c. k. okresního přednosty p. Fr. Basteře a purkmistra

Fr. Firbasa, a uzavřelo se na den narození J. V. císaře pána letošního roku chrám ten vysvětit. Chrámy nový jest důkladný a patří větší budovy sušické, a směle to říci můžeme, jest to jeden z nejpěknějších chrámů israel. v Čechách. Chrámy jest 12 sáhů dl., 6 sáhů šir. a 7½ sáhů vys., má prostrannou předstí, pěkný chor a vkusný oltář. Na něj přispěl každý israelita.

Slavnost svěcení: O deseti a půl hod. rabin sušický Abraham Schwarzkopf měl ve staré synagoze kázání, v němž s místem tím se loučil. Pamětná byla okolnost, že děd tohoto rabína, jakož i otec byl každý v S. 40 let rabínem a že i nynější rabin právě letošním rokem 40 let službu rabína zastává a že 2 synové Simon a Samuel u slavnosti té spoluúčinkovali. Po kázání v staré synagoze shromáždili se všichni židé před novým chrámem, kdež čekali přednostu. Po příchodu jeho byl průvod přes náměstí, Kostelní ulici zase před chrám, kdež dívka Terezie Fürthová oslovila okresního a pak se mu na poštáři odevzdaly klíče ke chrámu.

F. Basteř otevřel chrám a celý zástup tam vkročil. Na pravé straně u oltáře v připravené stolici se umístil podkraský purkmistr F. Firbas, na levé straně děkan vikář Eman. Walter. Obřady počaly zpěvy, podkraský Fr. Basteř držel příměrnou řeč a pak taborský rabin p. Gutmann Klemperer kázání o zasvěcení nového chrámu.

V r. 1848 zúčastnili se zdejší židé při zřizování národní gardy. V městském archivu jest Seznam židovských gardistů, kteří prohlásili opatřiti si sami zbraň a od nich složený obnos: Samuel Fürth 14 zl., Jonas Schwarzkopf 14 zl., Bernard Fürth 2 zl., Albert Schwarzkopf 7 zl., Heinrich Fürth 14 zl., Simon Fürth 14 zl., Daniel Fürth 14 zl., Ignác Taussig 7 zl., Moses Rubenstein 4 zl., M. Jomek 2 zl., Abraham Schwarzkopf 14 zl., Leopold Weil 2 zl., Ludwig Weil 7 zl., Abraham Fürth 2 zl., Simon Schwarzkopf 3 zl., David Fürth 10 zl., Adalbert Fürth 14 zl., Leopold Hahn 5 zl., Ignatz Schwarzkopf 7 zl., Salomon Fürth 4 zl., Wolf Kubie 4 zl., Jacob Zucker 2 zl., Adolf Zucker 2 zl., Isák Hahn 2 zl., Salomon Schwarzkopf 5 zl., Josef Fürth 5 zl., Moric Kubie 1 zl., celkem 181 zl.

R. 1866 v Čechách veliké rozrůžení způsobila velká aféra krádeží, páchaných v dolech příbramských. Krádeže byly páchany po mnoho let a jako pachatelé označováni byly jisté židovské rodiny v Praze. Následkem toho vzniklo veliké rozhořčení proti židům vůbec a nastalo drancování v různých městech v Čechách, na př. v Hostomíciích, v Hořovicích a v S. Bylo sice povoláno vojsko k potlačení těchto nepokojů, ale bylo povoláno nejen do měst, kde bouře protizidovské zuřily, nýbrž i do jiných měst, což považovalo Prusko za opatření proti sobě, okolnost ta zavádla příčinu k výměně not urážlivého obsahu. Bylo to i jednou, ne ovšem hlavní, ale přece jen závažnou příčinou války s Pruskem v roce 1866.

O bouři protizidovské v S. podávám zprávy dle záznamu očitého svědka, městského tajemníka Ondřeje Tichého, a dle zápisů pamětní knihy děkanské.

Výtržnosti počaly dne 12. března 1866, kdy odbyval se v S. výroční trh, druhým rokem nově povolený. Již z rána přicházelo do města množství cizího lidu, z nichž někteří počali hvízdati na píšťalky a při tom pokřikovali „střibro, střibro“. Vidcem výtržníků byl hrabě Piskáček a Magdalena Vališová, vulgo Kozová ze S. K polednímu počalo se častěji ozývati pískání a křik „střibro, pojďte na židy“.

Obchodníci počali rychle skládati zboží a utíkat; kdo se opozdil, tomu byl stánek rozbit a zboží rozlá-
4

páno. Po zničení všeho na náměstí táhli do domu Davida Fürtha (v Klášterní ulici), kde vyplnili krám, vnikli do I. posch., kde rovněž vše rozbili a zničili. Fürth musel utéci a skrýti se ve sklepě soudního domu. Odtud Vališová vedla lužu za pivovar na Lazara Daniela Fürtha, vulgo Votického, kde stejně si počínali; Fürthovi podařilo se rovněž utéci. Tu proti zástupu vystoupil okresní aktér Kar. German s četnictvem, finanční stráží a městskou stráží. Byli tu dva četníci z Hor Kašperských, dva z Horažďovic, 4 zdejší a celá finanční stráž ozbrojená. Aktér German lid mírně, pohrozil střelbou a také skutečně dal vystřeliti do vzduchu, náhodou však byl raněn do kolena mladý krejčovský tovaryš, který pak vykřvácel a zemřel; a zámečník jakýsi byl postřelen. Čím více se střelilo, tím bylo hůře. Lid se srotl a vrhl se na střelce a počal je mlátiti oklesky. Četnictvo bylo zaháněno na radnici, kdež se zavřelo a zabarikádovalo prkny. V radnici byla rozbита všechna okna luzou, která i mříže v oknech počala vytrhávati, aby se dostala do radnice na četníky a na pokladny, chtěla též vysvoboditi vězně, ale těm překazil útok dozorce Pánek.

Od radnice táhli k Jindřichu Fürthovi, ale nemohli se dostat do krámu, proto vzali prkna z náměstí, po nich vylezli do prvního poschodí, kde v pokojích rozbili piano a nábytek na krupici, věci rozkradli nebo rozházeli po ulici a pak spustili se do krámu, odkud odnesli veškeré zboží kupecké a železnické, prádlo, šaty, peníze, takže učinili mu škodu 14.000 zl. Fürth zachránil si život a oblek, co měl na sobě. Bratr jeho Samuel přý, když rozbil okno a vnikl do jeho krámu, dal jim část peněz a oni mu ostatní nechali. Když napomínal lid k mírnosti místní děkan Matěj Petr a městský tajemník Ondřej Tichý, tu je za to bili obušky, takže byli ještě rádi, že mohli zdrávi utéci. Všem židům byla vytlučena okna, stejně i Germanovi Pinskovi. U večer táhl dav přes most za klášter k Samueli Kohnovi-Snoblvi. Tam pustili se do kořálky a v opilsti s Kohnem tančili, tahali ho za vlasy, uši i nos, ale více mu neudělali, poněvadž jim dal všechnu kořálku a nějaké peníze.

V té době vyslána byla zvláštní štafeta do Písku pro vojsko. V noci lid se utáhořil na náměstí. Mezi tím jednotlivci odnášeli si věci nakradené domů, ba odváželi je i v vozech, byli to většinou lidé cizí. Židovce Majerové rozkradli všechna sukna za několik tisíc.

Druhého dne ráno bylo klidno, ale krámy byly všechny zavřeny a ani jednoho žida nebylo viděti na ulici. Po polední se lid opět srotl, přibýho ho hodně z okolních vesnic, a táhl na krám Israela Kohna, kde počal rabovati. Vtom však k 5. hodině přišlo vojsko z Písku, 150 mužů, 5 důstojníků a 6 četníků s důstojníkem. Vojsko na náměstí postavilo se do kruhu, nabilo ručnice, načež velitel vyzval lid, aby ihned všichni během půl hodiny opustili S., kdo není ze S., jinak že dá do nich střeliti. Luza rychle počala ubíhati z města. Zároveň počalo zatýkáni, takže do večera bylo 15 lidí zavřeno, ráno v zatýkáni se pokračovalo. Zatknuto přý bylo i mnoho lidí z t. zv. lepších rodin.

V S. zůstalo 80 vojáků, kteří ubytováni byli v radnici; pro ně zřízena byla stělnice v městském parku. Ostatní vojáci byli ubytováni v Dlouhé Vsi, Kundratovicích, Buděčicích, Hartmanicích a Velharticích.

Vojsko zůstalo tu až do 12. května, výlohy za stravování a ubytování činily 1665 zl. 25 kr., za přípravek 23 zl. 80 kr.

Nad krajem sušickým vyhlášeno bylo stanné právo. Dne 29. dubna podala obec žádost, aby snížen byl

stav vojska v S., ježto nemožno je řádně ubytovati a není jich více třeba. Žádosti té místodržitelství vyhovělo s podmínkou, že z občanů spolehlivých sestavena bude městská obrana, která by udržovala pořádek ve městě se zbylou vojenskou posádkou. Starosta města Dr. Gabriel svolal členy městské rady a obecného zastupitelstva a některé občany, z nichž přihlásili se tyto:

Dr. Gabriel, Matěj Karl, dílovedoucí v továrně, Jan Kuchynka, mlynář, Fr. Roušar, mlynář, Josef Fingulin, mistr řeznický, Jan Pikony, cínář, Tomáš Seřík, zedník, Tomáš Niebauer, mistr obuvnický, Josef Salzer, koželuh, Karel Šlechta, kostelník, Fr. Šebesta, mistr truhlářský, Jan Leopold, koželuh, Josef Topper, truhlář, Jan Sedlecký, krupař, Josef Mašek, pekař, Bernard Saller, koželuh, Matěj Vysýsel, truhlář, Jan Bárta, obuvník, Fr. Koukol, pekař, Václ. Skala, krejčí, Jakub Jankovský, malíř; Pavel Thurnvald, krupař, Jos. Schwarz, zedník, Jakub Oliva, polař, Ant. Daneš, obuvník, Václav Kolář, hostinský, Matěj Beneš, hraččír, Prokop Blahout, obuvník, Václav Písecký, provazník, Jos. Zeis, sklenář, Fr. Mergl, hrnčír, Jos. Rath, bednář, Jan Mička, postřikač, Gabriel Kieslinger, hostinský, Jakub Kuský, obuvník, Petr Vaněk, nožír.

Ve schůzi obecního zastupitelstva dne 5. května zároveň bylo usneseno žádati vládu o vydání 200 pušek bývalé gardy národní, které byly jí vládou r. 1852 odejmuty.

Když vojsko odtáhlo, byly zavedeny v městě noční hlídky, o trhu v noci z 15. na 16. a z 16. na 17. srpna 1866 byly hlídky zesíleny, a to 12 mužů od obce a 12 mužů od ž. o.

Časopis „Budín“ v Českých Budějovicích přinesl v 23. čísle o událostech sušických zprávu, v níž židé zdejší byli líčeni jako lichváři a šejdiři a že bouře byly pomstou za jejich lichváření. Proto žádala zdejší ž. o. vydání vysvědčení, že pověsti té nepoživají zdejší židé, zvláště ti, jímž byly krámy vytlučeny. Obec odeprěla vysvědčení vydati, ježto vysvědčení nevydávají se celým třídám nebo obci, nýbrž jednotlivcům, a odkázala je, aby žalovali redaktora časopisu.

K procesu s obžalovanými účastníky žid. bouří vydal městský úřad vysvědčení o mravnosti a majetku 103 osobám.

Anna Vališová byla odsouzena v Písku na 12 let, přestála trest v Řepích, dožila se věku 80 let a zemřela ve zdejších chudobinci. Piskáček dostal 10 let, zemřel v trestnici; ostatní byli odsouzeni na 1 až 5 let.

(Anna Vališová narodila se 19. března 1830 ve Vídni, zemřela 11. května 1911 seslostí věkem v S. Byla přijata 24. listopadu 1894 do chudobince, kde byla dozorkyní a čistila chudobince. Dostávala chudinskou podporu 20 kr. týdně, pak za čištění 20 kr. jako zvláštní odměnu, za čištění v mužském oddělení v r. 1900 měsíčně 2 kr. I v chudobinci způsobila několikrát nepřístojnosti, začez dostala důtku.)

Poškození židé Jindřich, Samuel a David L. Fürth podali k okresnímu úřadu v Sušici žádost o náhradu škody při výtrznostech utrpené. Okresní úřad postoupil jejich žádost okresnímu výboru k vyjádření. Týž přípisem ze dne 25. listopadu 1866, č. 509, podal toto dobrozdání: V následku váženého dopisu ode dne 30. září 1866, č. 2363 pol., podává nížeapsaný pod navrácení komunikátů vyjádření, že okresní výbor v sezení dne 15. listopadu odbyvaném po bedlivém prozkoumání celého průběhu sušických událostí ode dne 12. března 1866 jednohlasně uzavřel, že nepoživává žádných zákonitých příčin, aby se proti obci sušické podle § 37 obec. zřiz. zakročilo a že z té příčiny nárokům o náhradu za škody Jindřichu, Samuelu

a D. L. Fürthovi ze Susice učinene ze strany městské obce sušické místa dáti se nemůže.

Důvody:

1. Schází obou podmínek v § 37 ob. zř. uvedených.
2. Pachatelé se vynalezli a jsou povinni k náhradě.
3. Nemohou-li pachatelové poskytovat náhradu, nemůže přece obec sušická za ně ručiti, an se obec všemožné k zamezení škod přičinila.

4. Celému příběhu, kterak se zčista jasna udál, nestačila ani státní moc. Naskytla se tu zvláštní politická případnost, tak zvaná „vis maior“.

5. Škody na majetku žadatelů teprv tehda se udály, když se bylo prve do lidu marně střelilo. Když okresní úřad viděl, že nelze zabrániti shluknutí, mělo se aspoň všeho střelení nechat.

6. Bývalá národní obrana se roku 1850 zrušila, zbraň se pobrala, znovuovročení sboru ostrostřeleckého se nepovolovalo, branná moc státní byla nedostatečná, o rozmožnění četnictva v okrese sušickém se slavný c. k. okresní úřad již loňského roku marně u c. k. vlády dovolával, na tom všem ale jest obec sušická nevinna.

7. Ještě před sušickými událostmi vzal již slavný sněm království českého v úvahu, jak a kterak zamezovat tuláctví v celé zemi se šířícímu a projevoval vysoké vládě přání nutné, aby vláda platných prostředků proti tomu se chopila. Jednotlivá obec nemůže tehdy za všeobecné zlo a není tím obec sušická vinna, když se v jejím obvodu v den výročního trhu těch tuláků a hlavně cizí luzy tolik vyskytlo.

8. Ani c. k. soudy, ani c. k. politické úřady nenašly posud příčinu, aby byly proti obci sušické po zákonu zakročily, totiž aby byli obecní zastupitelstvo sušické rozpustili, anebo vykonávání policie místní ji odejmuli. Tím jest platné uznáno, že obec své povinnosti dostála a v ničemž se neprovinila.

Výsledek sporu byl, že obec sušická byla osvobozena.

O zdejších židech napsal r. 1868 JUDr. A. J. Gabriel ve svém díle: „Královské město Susice a její okolí“ toto: Dilem založení továrny od Bernarda Fürtha, dílena, a to sice hlavně časovými poměry a od r. 1848

následkem politického oprávnění rozmožnili se židé v Sušici a od r. 1850 vstoupili též mnozí z nich v popředí společenského života a brali podílů takřka na všem, čehož si vzdělanější a zámožnější třída obyvatelstva všimá. Měšťanstvo žilo s nimi svorně a může se říci, že přátelský ten poměr trval až do 12. března 1866. Od toho nešťastného pro S. dne — Bůh ví jakým, ale zajisté cizím vlivem, — se ovšem poměry ty, k našemu politování změnily. Dá se ale očekávati, že se brzo opět dřívější harmonie do S. navrátí. Bylo by ale především k přání, aby sobě Israelité zdejší mimo národu českého, jakož i řeci jeho více si všímali, nežli Tagesbote, jiných a to domácích listů — povšimli a národu českého, jakož i řeci jeho více si všímali, nežli se to bohužel posud děje.

R. 1881 dne 25. května byly lepeny po mostě cedulky: Zabte židy, tučte okna. K zamezení výtrznosti byly zdvojnásobeny noční hlídky. Tehdy totiž blýb Jiří Kůda vyprávěl, že bude zase kočična, že židy pobijí a služby u nich také. Služky z toho nadělalý klepy, byly proto povolány na purkmistrovský úřad, kde doznaly, že vše to je klep. Po napomenutí byly propuštěny. Hejtmanství přece se obávalo výtrznosti o výročním trhu 7. června 1881 a stáhlo do S. četníky. Městský úřad zesílil policejní stráž 20 vojenskými vysloužilci, 22 členy tělocvično-hasičské jednoty „Sokol“. V noci z 6. na 7. června konalo noční hlídku 14 hasičů.

Dne 26. dubna 1895 v noci vyražena byla okna knihovnicím Mořici Schwarzovi a kantoru Gersonu Samueli jinochy, již z tělocvičny se domů vraceli. Byli odsouzeni soudem k pokutě 2 zl. 50 kr.

Dne 15. dubna 1902 oznámil ústně policejní revisor okresnímu hejtmanství, že po městě roziřuje se zpráva, jako by z 12. na 13. dubna služce u Bedřicha Fürtha, spolunajitele koželužny, bylo na ruce poškozeno, což se přivádí v souvislost, jako by židé k příštím svátkům potřebovali křesťanské krve k jakémusi výkonu. Pověst se utvrzovala tím, že ono děvče ihned službu opustilo a domů do Žihobce se odebralo. Podle prohlášení MUDra J. Skály, který dříve prohlížel, bylo poranění na ruce nepatrné, povstalo asi vlastním škrábáním.